

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ
З ПИТАНЬ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА
про результати соціологічного дослідження
«Оцінка здобувачами вищої освіти якості викладання освітніх
компонент: освітня програма «Технології фармацевтичних препаратів»
(ступінь вищої освіти – магістр)»

В осінньому семестрі 2021-2022 року Науково-методичною лабораторією з питань фармацевтичної освіти було проведено опитування здобувачів вищої освіти щодо їхньої оцінки якості викладання освітніх компонент освітньої програми «Технології фармацевтичних препаратів» (ступінь вищої освіти – магістр). В опитуванні взяли участь 53 здобувача вищої освіти 1-5 курсів усіх груп денної форми здобуття освіти вищезазначеної освітньої програми (89%, N=57) – табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл респондентів за курсами, %

Курс	Кількість респондентів
1	14
2	20
3	20
4	27
5	20

Здобувачам вищої освіти було запропоновано висловити свою думку щодо якості викладання освітніх компонент, що вони вивчали у осінньому семестрі 2021/2022 навчального року. Опитування проводилося за допомогою методу групового анкетування. Для оцінки кожної компоненти респондентом заповнювалась окрема анкета. Всього було отримано дані з 40 освітніх компонент, в загальній кількості – 408 анкет.

В межах дослідження отримано дані щодо:

- володіння здобувачів вищої освіти інформацією про ціль та зміст, очікувані результати навчання за освітньою компонентою, порядок та критерії оцінювання;

- задоволеності здобувачів організацією освітнього процесу, підходом до викладання матеріалу, власним рівнем знань за освітніми компонентами програми;
- оцінки здобувачів вищої освіти професійної майстерності викладачів освітніх компонент;
- позитивних аспектів навчання та пропозицій покращення освітнього процесу за освітніми компонентами.

На початку вивчення освітньої компоненти викладач інформує здобувачів вищої освіти про **ціль та зміст, очікувані результати навчання за освітньою компонентою, порядок та критерії оцінювання**. Володіючи такою інформацією, здобувачі вищої освіти можуть оцінити ефективність своєї роботи та успішність освітнього процесу в межах окремої компоненти. Результати опитування показали, що в цілому респонденти володіють такою інформацією (рис. 1).

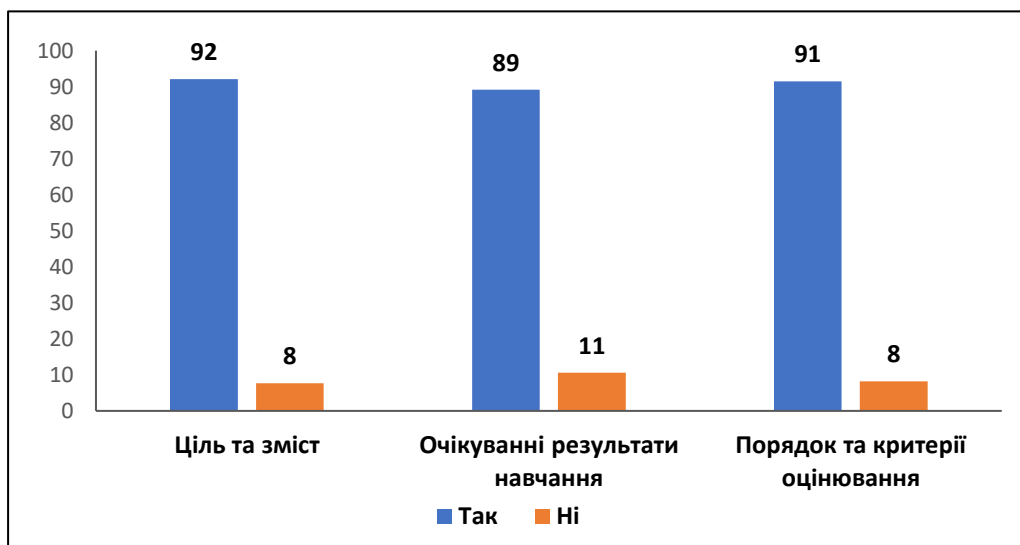

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на питання «Чи була Вам надана на початку курсу інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання» (середні показники за всіма освітніми компонентами), %

За показником «Володіння інформацією щодо цілі та змісту» освітні компоненти, що були оцінені респондентами, можна поділити на 3 групи¹:

<p>Освітні компоненти, з яких всі опитані володіють інформацією (90-100% опитаних) – 31</p>	<p>Автоматизація хіміко-технічних процесів Аналітична хімія та інструментальні методи аналізу Англійська мова (за проф. спрямуванням) Вища математика Вступ до фаху Загальна біохімія та молекулярна біологія Загальна та неорганічна хімія Історія промислової фармації Кваліфікація та валідація у фармацевтичному виробництві Латинська мова Математичне моделювання технологічних процесів Обладнання та проектування хім-фарм. виробництв Ознайомча практика Основи механізації та роботизації Охорона праці в галузі Прикладна механіка Промислова біотехнологія Промислова технологія парф.-косм. засобів Процеси і апарати ХФ виробництва Теоретичні основи фармацевтичної технології Українська мова (за проф. спрям.) Фальсифікація лікарських засобів Фармакогнозія з основами біохімії лікарських рослин Фізична та колоїдна хімія Фізичне виховання Промислова технологія фармацевтичних препаратів Управління та економіка ХФ виробництва Фармакологія Іноземна мова (за проф. спрямуванням) Перша долікарська допомога Фізіологія з основами анатомії людини</p>
<p>Освітні компоненти, з яких переважна більшість опитаних володіє інформацією (65-89%) – 8</p>	<p>Промислова токсикологія Історія світової та української культури Оптимізація виробництва та контролю якості ГЛЗ Основи матеріалознавства, тара та пакування Промислова технологія синтетичних субстанцій Логіка Психологія спілкування Фізика, фізичні методи аналізу</p>
<p>Освітні компоненти, з яких половина опитаних володіють інформацією (50-64% опитаних) – 1</p>	<p>Електротехніка та основи електроніки</p>

¹ Освітні компоненти тут і далі розташовані у порядку зменшення показника позитивної відповіді на питання.

Також на 3 групи можна поділити освітні компоненти за показником
«Володіння інформацією щодо очікуваних результатів навчання».

<p>Освітні компоненти, з яких всі опитані володіють інформацією (90-100% опитаних) – 29</p>	<p>Автоматизація хіміко-технічних процесів Аналітична хімія та інструментальні методи аналізу Англійська мова (за проф. спрямуванням) Вступ до фаху Загальна біохімія та молекулярна біологія Загальна та неорганічна хімія Історія промислової фармації Кваліфікація та валідація у фармацевтичному виробництві Латинська мова Обладнання та проектування хім-фарм. виробництв Ознайомча практика Основи механізації та роботизації Охорона праці в галузі Прикладна механіка Промислова технологія парф.-косм. засобів Процеси і апарати ХФ виробництва Теоретичні основи фармацевтичної технології Фальсифікація лікарських засобів Фармакогнозія з основами біохімії лікарських рослин Фізичне виховання Промислова технологія фармацевтичних препаратів Перша долікарська допомога Промислова біотехнологія Математичне моделювання технологічних процесів Українська мова (за проф. спрям.) Історія світової та української культури Логіка Фізична та колоїдна хімія Фізіологія з основами анатомії людини</p>
<p>Освітні компоненти, з яких переважна більшість опитаних володіє інформацією (65-89%) – 10</p>	<p>Промислова токсикологія Управління та економіка ХФ виробництва Фармакологія Оптимізація виробництва та контролю якості ГЛЗ Основи матеріалознавства, тара та пакування Промислова технологія синтетичних субстанцій Іноземна мова (за проф. спрямуванням) Електротехніка та основи електроніки Вища математика Психологія спілкування</p>
<p>Освітні компоненти, з яких половина опитаних володіють інформацією (50-64% опитаних) – 1</p>	<p>Фізика, фізичні методи аналізу</p>

За тим же принципом було поділено освітні компоненти за показником «Володіння інформацією щодо порядку та критеріїв оцінювання результатів навчання»:

<p>Освітні компоненти, з яких всі опитані володіють інформацією (90-100% опитаних) – 27</p>	<p>Автоматизація хіміко-технічних процесів Аналітична хімія та інструментальні методи аналізу Англійська мова (за проф. спрямуванням) Вступ до фаху Загальна біохімія та молекулярна біологія Загальна та неорганічна хімія Історія промислової фармації Кваліфікація та валідація у фармацевтичному виробництві Латинська мова Ознайомча практика Основи механізації та роботизації Прикладна механіка Промислова технологія парф.-косм. засобів Процеси і апарати ХФ виробництва Теоретичні основи фармацевтичної технології Фальсифікація лікарських засобів Фармакогнозія з основами біохімії лікарських рослин Фізичне виховання Промислова технологія фармацевтичних препаратів Перша долікарська допомога Промислова біотехнологія Математичне моделювання технологічних процесів Українська мова (за проф. спрям.) Оптимізація виробництва та контролю якості ГЛЗ Промислова технологія синтетичних субстанцій Вища математика Іноземна мова (за проф. спрямуванням)</p>
<p>Освітні компоненти, з яких переважна більшість опитаних володіє інформацією (65-89%) – 12</p>	<p>Логіка Фармакологія Основи матеріалознавства, тара та пакування Фізика, фізичні методи аналізу Фізіологія з основами анатомії людини Електротехніка та основи електроніки Обладнання та проектування хім-фарм. виробництв Охорона праці в галузі Управління та економіка ХФ виробництва Фізична та колоїдна хімія Історія світової та української культури Психологія спілкування</p>
<p>Освітні компоненти, з яких половина опитаних володіють інформацією (50-64% опитаних) – 1</p>	<p>Промислова токсикологія</p>

Ефективність організації освітнього процесу у межах кожної освітньої компоненти безпосередньо впливає на успішність вивчення її здобувачем вищої освіти. Учасники опитування мали змогу оцінити рівень своєї задоволеності організацією освітнього процесу, якості викладання та рівнем здобутих знань з кожної освітньої компоненти за окремими характеристиками за п'ятибальною шкалою: 5 – задоволений(а); 4 – скоріше задоволений(а); 3 – частково задоволений(а), частково ні; 2 – скоріше не задоволений(а); 1 – не задоволений(а).

Отримані дані свідчать про те, що в цілому здобувачі вищої освіти задоволені організацією освітнього процесу – середній бал – 4,37 серед усіх характеристик. У табл. 2 представлені середні бали характеристик по всіх освітніх компонентах, що оцінюються.

Таблиця 2

Рівень задоволеності студентів окремими характеристиками освітнього процесу за п'ятибальною шкалою

№	Показники	Середній бал
1	Якість викладання освітньої компоненти загалом	4,46
2	Визначення часу на засвоєння освітньої компоненти	4,42
3	Форми і методи навчання	4,42
4	Рівень знань, навичок та вмінь, отриманих під час вивчення освітньої компоненти	4,42
5	Організація дистанційного навчання у період карантину	4,42
6	Форми контролю знань	4,41
7	Обсяг часу, що виділяється на вивчення освітньої компоненти	4,40
8	Об'єктивність оцінювання контрольних заходів	4,39
9	Зміст та структурування навчального матеріалу	4,34
10	Забезпеченість навчально-методичними матеріалами (підручники, посібники тощо)	4,25
11	Забезпеченість технічним обладнанням, що необхідне для вивчення освітньої компоненти	4,15
Середнє		4,37

За рівнем задоволеності здобувачів вищої освіти різними аспектами освітнього процесу можна виділити 4 групи освітніх компонент:

Рівень задоволеності здобувачів вищої освіти	Освітні компоненти
Повністю задоволені якістю організації освітнього процесу (середній бал $\geq 4,5$ та високі бали за всіма показниками) – 9	Прикладна механіка Основи механізації та роботизації Автоматизація хіміко-технічних процесів Промислова технологія парф.-косм. засобів Фізичне виховання Ознайомча практика Перша долікарська допомога Загальна та неорганічна хімія Англійська мова (за проф. спрямуванням)
Задоволені якістю організації освітнього процесу, але деякі аспекти можуть бути покращені (середній бал $\geq 4,5$, окремі показники $\geq 3,5$ і $< 4,5$) – 10	Історія промислової фармації Вища математика Промислова технологія фармацевтичних препаратів Загальна біохімія та молекулярна біологія Аналітична хімія та інструментальні методи аналізу Промислова біотехнологія Математичне моделювання технологічних процесів Латинська мова Фармакологія Українська мова (за проф. спрям.)
Скоріше задоволені якістю організації освітнього процесу (середній бал $\geq 3,5$ і $< 4,5$) – 16	Управління та економіка ХФ виробництва Вступ до фаху Історія світової та української культури Кваліфікація та валідація у фармацевтичному виробництві Фальсифікація лікарських засобів Промислова токсикологія Теоретичні основи фармацевтичної технології Процеси і апарати ХФ виробництва Основи матеріалознавства, тара та пакування Промислова технологія синтетичних субстанцій Іноземна мова (за проф. спрямуванням) Фармакогнозія з основами біохімії лікарських рослин Охорона праці в галузі Фізіологія з основами анатомії людини Фізична та колоїдна хімія Оптимізація виробництва та контролю якості ГЛЗ
Частково задоволені якістю організації освітнього процесу (середній бал $\geq 2,5$ і $< 3,5$) – 5	Логіка Обладнання та проектування хім-фарм. виробництв Психологія спілкування Фізика, фізичні методи аналізу Електротехніка та основи електроніки

Учасники опитування мали можливість висловити свою думку щодо **професійної майстерності викладачів** освітніх компонент за такими характеристиками:

- зрозумілість і доступність викладання матеріалу;
- рівень володіння фундаментальними знаннями і останніми досягненнями в сфері освітньої компоненти;
- вміння викликати і підтримувати інтерес до освітньої компоненти;
- підтримка вміння самостійно вчитися і водночас забезпечення супроводу здобувачів вищої освіти;
- вміння застосовувати інноваційні методи викладання, дистанційні технології навчання;
- доброзичливість і тактовність зі здобувачами вищої освіти.

На рисунку 2 представлені дані щодо рівня задоволеності здобувачів вищої освіти професійними компетентностями викладачів, що проводять лекційні та практичні заняття. Результати дослідження показали, що здобувачі вищої освіти за освітньою програмою «Технологія фармацевтичних препаратів» високо оцінюють рівень професійної майстерності науково-педагогічних працівників – середній бал – 4,42.

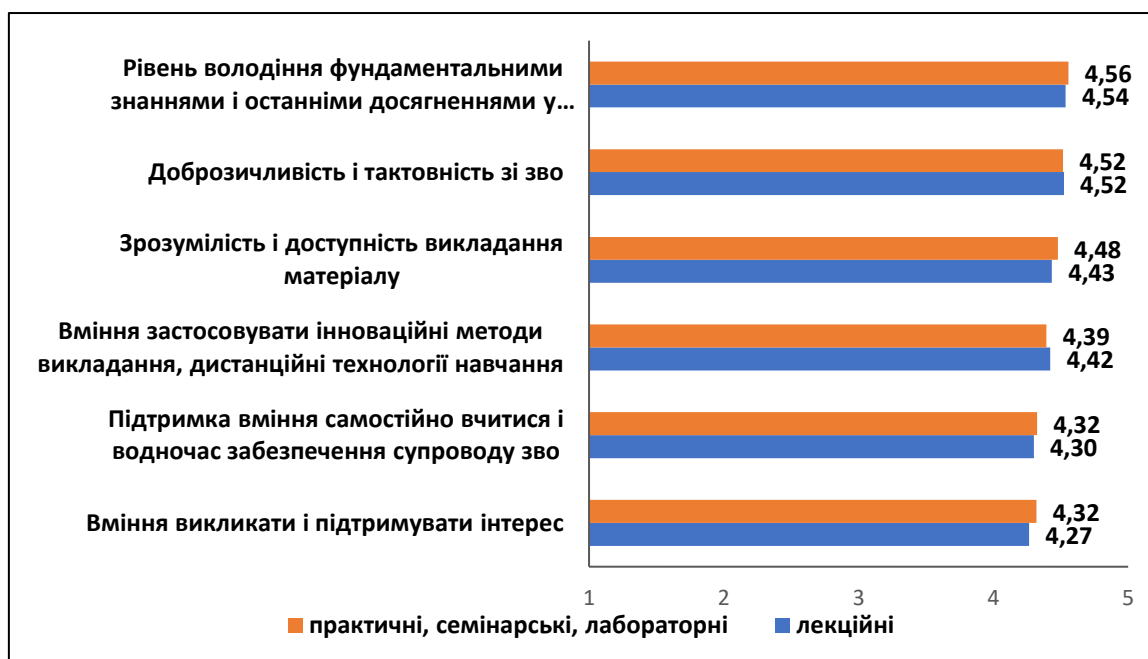

Рисунок 2. Оцінка респондентами рівня професійної майстерності викладачів за п'ятибальною шкалою

Респонденти відзначають високий рівень компетентності викладачів у сфері освітньої компоненти, їхню доброзичливість і тактовність, зрозумілість і доступність викладання матеріалу, вміння застосовувати інноваційні методи і дистанційні технології у навчанні, підтримку здобувачів вищої освіти, заохочування до самостійного навчання, вміння викликати і підтримувати інтерес.

Рівень професійної майстерності викладачів лекційних занять переважної більшості освітніх компонентів здобувачів вищої освіти оцінюють як високий та вище середнього:

Оцінка рівня здобувачами вищої освіти	Освітні компоненти
Високий рівень (середній бал $\geq 4,5$) – 15	Основи механізації та роботизації Промислова технологія фармацевтичних препаратів Автоматизація хіміко-технічних процесів Прикладна механіка Кваліфікація та валідація у фармацевтичному виробництві Промислова технологія парф.-косм. засобів Фармакогнозія з основами біохімії лікарських рослин Історія промислової фармації Фальсифікація лікарських засобів Вступ до фаху Фармакологія Загальна та неорганічна хімія Перша долікарська допомога Управління та економіка ХФ виробництва Математичне моделювання технологічних процесів
Вище середнього (середній бал ≥ 4 і $< 4,5$) – 14	Промислова біотехнологія Аналітична хімія та інструментальні методи аналізу Фізіологія з основами анатомії людини Загальна біохімія та молекулярна біологія Вища математика Обладнання та проектування хім-фарм. Виробництв Охорона праці в галузі Промислова токсикологія Промислова технологія синтетичних субстанцій Фізична та колоїдна хімія Процеси і апарати ХФ виробництва Теоретичні основи фармацевтичної технології Основи матеріалознавства, тара та пакування Історія світової та української культури
Середній рівень (середній бал ≥ 3 і < 4) – 4	Оптимізація виробництва та контролю якості ГЛЗ Психологія спілкування

	Логіка Електротехніка та основи електроніки
Нижче середнього (середній бал ≥ 2 і < 3) – 1	Фізика, фізичні методи аналізу

Результати оцінювання здобувачами вищої освіти професіоналізму викладачів, що проводять практичні та семінарські заняття, дещо відрізняються від результатів оцінювання викладачів лекційних занять. Проте так само рівень професійної майстерності викладачів практичних і семінарських занять переважної більшості освітніх компонентів респонденти оцінюють як високий або вище середнього:

Оцінка рівня здобувачами вищої освіти	Освітні компоненти
Високий рівень (середній бал $\geq 4,5$) – 20	Основи механізації та роботизації Автоматизація хіміко-технічних процесів Прикладна механіка Кваліфікація та валідація у фармацевтичному виробництві Промислова технологія парф.-косм. засобів Ознайомча практика Фізичне виховання Історія промислової фармації Фальсифікація лікарських засобів Промислова технологія фармацевтичних препаратів Загальна та неорганічна хімія Фармакологія Перша долікарська допомога Латинська мова Вступ до фаху Англійська мова (за проф. спрямуванням) Теоретичні основи фармацевтичної технології Охорона праці в галузі Процеси і апарати ХФ виробництва Математичне моделювання технологічних процесів
Вище середнього (середній бал ≥ 4 і $< 4,5$) – 13	Аналітична хімія та інструментальні методи аналізу Загальна біохімія та молекулярна біологія Управління та економіка ХФ виробництва Промислова біотехнологія Вища математика Фізіологія з основами анатомії людини Фармакогнозія з основами біохімії лікарських рослин Промислова технологія синтетичних субстанцій Іноземна мова (за проф. спрямуванням) Промислова токсикологія Українська мова (за проф. спрям.) Основи матеріалознавства, тара та пакування Історія світової та української культури

Середній рівень (середній бал ≥ 3 і < 4) – 6	Обладнання та проектування хім-фарм. Виробництв Фізична та колоїдна хімія Оптимізація виробництва та контролю якості ГЛЗ Психологія спілкування Логіка Електротехніка та основи електроніки
Нижче середнього (середній бал ≥ 2 і < 3) – 5	Фізика, фізичні методи аналізу

Учасники опитування мали змогу доповнити свої оцінки відповідями на відкриті питання **«Що найбільше сподобалося під час вивчення дисципліни?»**, **«Що найбільше не сподобалося і що можна було б змінити?»**. Більшість здобувачів вищої освіти схильні частіше надавати позитивні відгуки, ніж негативні: 34% анкет містили відповіді про те, що здобувачам освіти сподобалося, 17% мали відповіді про те, що не сподобалося і що потребує змін.

Більше всього відповідей про те, що найбільше сподобалося респондентам під час вивчення освітніх компонент, були пов'язані з професійною майстерністю викладача: ставлення до здобувачів вищої освіти (доброзичливість, підтримка, тактовність), підхід до викладання, вміння зацікавити матеріалом. Також здобувачі вищої освіти зазначали, що їм сподобалися самі освітні компоненти, їх зміст, вивчення інформації, що важливо для майбутньої діяльності. Особливо учасниками опитування було відзначено практичні заняття, робота з обладнанням, робота у лабораторіях.

Як було зазначено вище негативних відповідей, а також пропозицій до змін, було надано значно менше. Найбільша кількість відповідей була пов'язана з незадоволеністю обсягом годин, що виділяється на вивчення курсу (на їхню думку, його треба збільшити), великим навчальним навантаженням, побажанням виділити більше часу на практичні заняття.

Загальні висновки

Результати дослідження дозволяють зробити висновок, що здобувачі вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Технології

фармацевтичних препаратів» (ступінь вищої освіти «магістр»), задоволені якістю викладання освітніх компонент, що вивчали у першому семестрі 2021/2022 навчального року та входять до складу програми.

В цілому здобувачі вищої освіти володіють інформацією про цілі та зміст, очікуванні результати навчання, порядок та критерії оцінювання освітніх компонент; задоволені організацією освітнього процесу та рівнем досягнутих знань, високо оцінюють рівень професійної майстерності науково-педагогічних працівників.

Навчання за освітніми компонентами у цьому семестрі залишило у здобувачів вищої освіти більше позитивних вражень, ніж негативних. Названі пропозиції та побажання щодо змін потребують детального аналізу відповідно до кожної освітньої компоненти окремо.

Заступник директора ННПФ
– завідувач НМЛ з
фармацевтичної освіти, доц.

Ольга ГЕРАСИМОВА